

جنبه‌های روانی زیستی رشد شناختی

شبنم قاسمی / ملیحه ترکانلو

نشر بیژن یورد

سرشناسه: قاسمی، شبنم، ۱۳۶۶-

عنوان و نام پدیدآور: جنبه‌های روانی زیستی رشد شناختی / شبنم قاسمی، ملیحه ترکانلو.

مشخصات نشر: بجنورد: بیژن یورد، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۳۲ص؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.

شابک: 978-600-8781-01-1

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: روان‌شناسی رشد

موضوع: Developmental psychology

موضوع: روان‌شناسی تربیتی

موضوع: Educational psychology

موضوع: سازه‌نگرایی (آموزش و پرورش)

موضوع: (Constructivism) Education

شناسه اثر: ترکانلو، ملیحه، ۱۳۶۷-

رده بندی کنگره: ۱۳۱۶ ج ۹۲ ق ۷۱۳/BF

رده بندی دیویی: ۸۸

شماره کتابشناسی ملی: ۱۳۷۰۷

بجنورد: خیابان طالقانی غربی، طالقانی ۴، پلاک ۱، طبقه ۲+

تلفن: ۰۹۱۵۱۸۸۲۴۹۹ - ۰۹۱۵۳۸۴۷۵۳۷

عنوان: جنبه‌های روانی-زیستی رشد شناختی

مولفین: شبنم قاسمی / ملیحه ترکانلو

ناشر: بیژن یورد

سال و نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

چاپ: مهتاب

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۸۱-۰۱-۱

فهرست مطالب

فصل یکم

- ۱..... کردارهای اساسی
- ۵..... قبای روانی-فیزیکی
- ۷..... رویکرد ژنتیک
- ۱۳..... نظریه مجموعه های واکنش اولیه
- ۱۵..... مدل نظریه اطلاعات
- ۱۷..... رویکرد رفتارشناسی
- ۱۹..... رویکرد زیست شیمیایی
- ۲۱..... اندازه گیری الکتروفیزیولوژیکی

فصل دوم

- ۲۵..... جنبه های روانی-زیستی (روانی-زیستی سایکوبیولوژیک) در نظریه ی پیازه

فصل سوم

- ۴۱..... نظریه ی سنسوریتونیک

فصل چهارم

- تفاسیر بیوسمیوتیک از فرآیندهای ادراکی-حرکتی و دخالت آنها در کارکردهای
- ۵۱..... شناختی بالاتر

فصل پنجم

- ۶۹..... جنبه های روانشناختی توسعه ی شناختی در کودکی
- ۶۹..... مراحل بحرانی در توسعه ی هوش حسی حرکتی
- ۷۹..... مطالعات EEG در کودکی
- ۸۱..... نیروبخشی و سوخت و ساز
- ۸۲..... تمایز بین عقب ماندگی عضوی و عقب ماندگی تربیتی

فصل ششم

جنبه‌های روانی-زیست‌شناختی آمادگی برای مدرسه	۸۵
--	----

فصل هفتم

اثرات روانی - زیست‌شناختی فصل تولد	۹۵
------------------------------------	----

فصل هشتم

بلوغ فیزیولوژیکی و رشد ذهنی در طول دوره‌ی پیش از نوجوانی و بلوغ	۱۰۵
نمونه‌ها	۱۱۱
دس	۱۱۱
اندازه‌گیری توسعه‌ی فیزیکی	۱۱۱
اندازه‌گیری توسعه‌ی ذهنی	۱۱۲
کنترل متغیرهای فیزیکی رابطه	۱۱۲
بسط دهی	۱۱۳
روش آموزش و ارزیابی اثرات آموزش	۱۱۴
(فرضیه‌های ۳ و ۴)	۱۱۴
نتایج	۱۱۵
مقایسه‌ی توسعه‌ی روانی و فیزیکی در جوانان طبقه‌ی متوسط و محروم	۱۱۵
رابطه‌ی بین بلمغ فیزیولوژیکی و موفقیت ذهنی در دختران	۱۱۷
رابطه‌ی بین قد و امتیازات ذهنی	۱۱۷
همبستگی‌های بین سن قاعدگی و امتیازات ذهنی	۱۱۸
روابط بین بلوغ فیزیولوژیکی و موفقیت‌های ذهنی در زنان	۱۱۹
شواهد یک جهش رشد ذهنی در نوجوان	۱۱۹
اثرات آموزش آزمایشی بر روی توجه‌ی صوری	۱۲۶
تعامل بین درمان آزمایشی و بلوغ فیزیولوژیکی	۱۲۶
بحث	۱۲۷

فصل نهم

نتیجه‌گیری‌ها	۱۳۱
---------------	-----

مقدمه

این کتاب تلاش می‌کند تا جنبه‌های روانی زیستی رشد شناختی را روشن کند، اما به مسئله‌ی ارتباطات علی بین فرایندهای زیستی و شناختی، که علی‌رغم پیشرفت‌های اخیر در علم ژنتیک، فیزیولوژی مغز، و عصب‌شناسی رشد، هنوز هم عمدتاً نامعلوم است، نمی‌پردازد. اهداف این کتاب به تشریح چیزی می‌پردازند که می‌توان آن را به عنوان پدیده‌ی "خط مبنا"ی رشد شناختی تعریف کرد. این‌ها پدیده‌هایی هستند که می‌توان آن‌ها را به صورت رفتاری مشاهده و اندازه‌گیری کرد، و همچنین می‌توان از آن‌ها راحت‌تر توسط روش‌های عصبی-فیزیولوژیکی، ژنتیکی و بیولوژیکی بررسی نمود. این کتاب همچنین پدیده‌هایی عبارتند از روابط بین جهش‌های رشدی ذهنی و فیزیکی، انقباض و انقباض‌های منطقی و فیزیولوژیکی؛ ارتباطات بین توانایی تعادل ایستا و آمادگی برای مارسه؛ ساختار سیستم عصبی در ارتباط با تشکیل نماد؛ اثر فرایندهای فیزیولوژیکی و دمای بدن بر روی حالت تعادل حسی؛ و اثرات فصلی بر روی رشد ذهنی. با بحث در مورد چنین پدیده‌هایی و تلاش‌های بیشمار در اصول مختلف برای بررسی آنها، امید داریم بر روی زمینه‌ی مشترک برای تحقیق میان رشته‌ای و خدمات در روانشناسی رشد، آموزش و طب اطفال گسترش پیدا کند.

به میزان مشخصی، این کتاب تلاش می‌کند تا تأکید بیش از حد جاری بر روی فرآیند اجتماعی‌سازی را به عنوان عامل اصلی شکل‌دهنده‌ی شخصیت و هوش کودک را متعادل‌سازی کند. هرچند دست‌کم گرفتن اثر اصلی عوامل نهادهای اجتماعی بر روی رشد انسان اشتباه فاحشی خواهد بود، در زمان توضیح دادن سبب‌شناسی مسائل آموزشی و روانشناختی در کودکان و جوانان باید به

جنبه‌های روانی زیستی رشد انسان، که مطابقاً به عنوان حقایق مسلم مشاهده شده بودند اما همیشه مهم تلقی نمی‌شوند، توجه کافی شود.

به نظر می‌رسد که آموزشیاران (و شاید روانشناسان هم) از ایده‌ی تعیین ژنتیکی، بیولوژیکی، نهادی یا عصبی پدیده‌های رفتاری در کودکان تنفر دارند، شاید چون آنها به اشتباه فرض می‌کنند که چنین الگوهای رفتاری تعیین شده‌ی بیولوژیکی برگشت ناپذیر می‌باشند، از این رو مداخله‌ی آموزشی را محدود یا از آن جا بیری می‌کنند. ظاهراً چنین خوش بینی آموزشی توجیه نشده است. وارد شدن شوک روان‌ساختی محیطی و خالص ممکن است به اختلالات ذهنی شدیداً جاگیر شده منتهی شود، در حالی که بسیاری از اثرات صدمه‌ی عضوی را می‌توان از طریق اقدامات آموزشی برطرف نمود. بسیاری از اثرات نقص‌های تعیین شده‌ی ژنتیکی یا نهادی را می‌توان با اقدامات جبرانی درست برطرف کرد. در واقع، اغلب ممکن است برای والدین اطلاع از این که بر روی نقص‌های عصبی جزئی - نه بی کفایتی شخصی خودشان - دلیل اصلی معلولیت آموزش خودکشان است آرامش بزرگی باشد.

یک دلیل دیگر برای فقدان نسبی علاقه به بحث فرآیندهای روانی بیولوژیکی در آموزش این نظریه است که بسیاری از مطالعات قبلی، نتایج ضعیف یا منفی در مورد رابطه‌ی بین کارکردهای فیزیکی و ذهنی رسیده‌اند و عموماً ماقاباً به نظر می‌رسد که این مطالعات ارزش زیادی نداشته‌اند. هرچند، بررسی دقیق‌تر این نتایج منفی آشکار می‌کند که، در بیشتر موارد، ما به دنبال یک رابطه‌ی معتبر علمی بین کارکرد بدنی و همبستگی ذهنی فرضی آن بوده ایم، بدون این که در نظر داشته باشیم که چنین ارتباط‌هایی در نهایی به مدت زمان یک دوره‌ی بحرانی خاص محدود می‌باشند. به عبارت دیگر، به نظر می‌رسد که روابط روانی بیولوژیکی طبعاً مخصوص به مرحله می‌باشند. آنها ممکن است به صورت موقتی در طول رشد ظاهر و ناپدید شوند و ممکن است در طول گستره‌های طولانی رشد فیزیکی و روانی

کاملاً غایب باشند. از این رو، تا زمانی که "مراحل بحرانی رشد" را به عنوان چهارچوب‌های مناسب برای ارجاع در نظر بگیریم، اثرات بالقوه‌ی عوامل روانی بیولوژیکی بر روی فرآیند آموزشی به قوت خود باقی می‌مانند، و ممکن است به اشتباه نتیجه‌گیری شود که آنها وجود ندارند.

این رو پس از طرح ریزی کردن اهداف این کتاب، ساختار آن به صورت اجمالی عنوان خواهد شد: بعد از یک بررسی کلی از "رویکردهای اساسی" در مسائل تعلیمی، بررسی بواریکی در فرآیندهای شناختی، تعدادی از کمک نظری عمده از سوی نویسندگان به این موضوع ارائه شده‌اند، مثلاً، نظریه‌ی حسی ورنر، مدل روشیلد، ای ساختار پوسمیوتیک سیستم عصبی، و تفاسیر روانی بیولوژیکی بیژت در مورد رشد ذهنی. پس از این یک بحث کلی در مورد جنبه‌های روانی بیولوژیکی رشد شناختی در "تفاوت داریم، و گزارشی در مورد همبستگی‌های فیزیکی آمادگی برای مدرسه ارائه می‌کنیم، که شامل بررسی‌هایی در مورد روابط بین توانایی تعادل ایستا و مهارت خواندن می‌شود. بعد از ارائه‌ی یافته‌ها و ملاحظات نظری مرتبط با اثرات یک فصل تولد بر روی رشد نیزگی و ذهنی، فصل آخر این مطالعات در مورد اثرات بلوغ جوانی فیزیولوژیکی بر روی تربیت‌های ذهنی در نوجوانی را به صورت خلاصه بیان می‌کند.

تنوع رویکردهای نظری و یافته‌های تجربی مطرح شده در این فصل‌ها هنوز هم از حتی فراهم‌آوری مبنای یک نظریه‌ی جامع در مورد همبستگی‌های روانی فیزیولوژیکی رشد شناختی بسیار دور است. هرچند، امید می‌رود با داشتن نگاهی از یک زاویه‌ی کمی متفاوت و تمرکز بر روی جنبه‌های غیراجتماعی رشد ذهنی، بینش‌های تازه‌ای در مورد مسائل اساسی در روانشناسی آموزشی و روانشناسی رشد به دست بیاید.